

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการเหล่า
ทหารแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช เพื่อปฏิบัติการกิจ
บรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่รับผิดชอบ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก กิติพันธ์ เฮงสนั่นกุล
ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2563

เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการ
เหล่าทหารแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช เพื่อปฏิบัติ
ภารกิจบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่รับผิดชอบ

โดย พันเอก กิติพันธ์ เฮงสนั่นกุล

อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก ประภาส แก้วศรีงาม

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2563 และเห็นชอบให้เป็น
เอกสารวิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ

พลตรี
(มหศักดิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พันเอก
(ประภาส แก้วศรีงาม)

ประธานกรรมการ

พันเอกหญิง
(วริศรา ใจเปี่ยม)

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา

พันเอกหญิง
(ศศพินธุ์ วัชรธรรม)

กรรมการ

พันเอกหญิง
(จุติญา จันทวุฒิ)

กรรมการ

พันเอกหญิง
(ปัทมา สมสนั่น)

กรรมการ

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย	พันเอก กิติพันธ์ เสงสนันกุล
เรื่อง	แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการ เหล่าทหารแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช เพื่อปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่รับผิดชอบ
วันที่	กันยายน 2563 จำนวนคำ : 6,855 จำนวนหน้า : 28
คำสำคัญ	หลักสูตรการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการ, เหล่าทหารแพทย์ 8 สัปดาห์, การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ไฟป่าหมอกควัน
ชั้นความลับ	ไม่มีชั้นความลับ

วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช เพื่อปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่รับผิดชอบมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายประสิทธิภาพหลักสูตร วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักสูตรการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการ เหล่าทหารแพทย์ 8 สัปดาห์ หลักสูตรปี 2542 และหลักสูตรปี 2562 ของโรงเรียนเสนาธิการ กรมแพทย์ทหารบก เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกของพลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์ในการตอบสนองต่อภารกิจในการบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพของโรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช จะทำให้สามารถเพิ่มความรู้ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานของกำลังพลของโรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช สามารถตอบสนองต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้ทันที่และประสบผลสำเร็จสูงสุด โดยยึดหลักสูตรของกรมแพทย์ทหารบกเป็นหลัก และเสริมด้วยรายวิชาที่เกี่ยวข้องในภารกิจบรรเทาสาธารณภัยในเรื่อง ไฟป่าหมอกควัน การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ การเกิดโรคติดต่ออุบัติใหม่ การลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศยาน การจัดการทางการแพทย์ในสถานการณ์ฉุกเฉินและการฝึกประสบการณ์จากสถานการณ์จริง แนวทางที่ทำวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางฝึกอบรมหลักสูตรแก่พลทหารเหล่าทหารแพทย์ และพลทหารในเหล่าอื่นๆ ในการเตรียมตัวเพื่อรับสถานการณ์ฉุกเฉินและบรรเทาสาธารณภัยได้ในอนาคต

ABSTRACT

AUTHOR: Colonel Kitipun Hengsanankul

TITLE: The Development of Basic Training Course for Royal Thai Army Privates, Medical Corp of Fort Mengraimaharaj Hospital for Effective Disaster Mitigation

DATE: September 2020 **WORD COUNT:** 6,855 **PAGES:** 28

KEY TERMS: 8-week Basic Training Course for Royal Thai Army Privates in Medical Corp, Disaster Mitigation, Forest Fire and Smoke

CLASSIFICATION: Unclassified

The Development of Basic Training Course for Royal Thai Army Privates, Medical Corp of Fort Mengraimaharaj Hospital for Effective Disaster Mitigation was conducted to analytically compare the 8-week basic training courses for Royal Thai Army privates in the Medical Corp of Army Medical Field Service School, Royal Thai Army Medical Department between the academic year of 1999 and 2019. Furthermore, this study aimed to bring about ways to develop more effective courses in managing disaster mitigation for privates in the Medical Corp of Fort Mengraimaharaj Hospital so that the courses could increase privates' knowledge and experiences and help them to respond to the given missions more promptly and most successfully. The courses were mainly based on Royal Thai Army Medical Department's curriculum with additional classes that were necessary for disaster mitigation including forest fires , smoke , water rescue , emerging diseases , aeromedical services, major incident medical management and field practices. This

research can be used as the basic training for privates in Medical Corp, as well as privates in other departments in preparations to respond to the unknown emergencies and disaster mitigation in the future.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์ของวิทยาลัยการทัพบก ทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและให้ประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม ทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ไพบูลย์ แจ่มพงษ์ พันเอก ประภาส แก้วศรีงาม พันเอกหญิง ศศพินธุ์ วัชรธรรม พันเอกหญิง จิตติญา จันทวุฒิ และพันเอกหญิง ปัทมา สมสนั่น ที่กรุณาให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ ในการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล รวมถึงตรวจสอบต้นฉบับจนทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณ พันเอกหญิง วริศรา ใจเปี่ยม ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่กรุณาสนับสนุนข้อมูล และแนวความคิดที่มีประโยชน์ต่อการทำวิจัยฉบับนี้ พันเอก พฤกษ์พงษ์ ศรีสวัสดิ์ พันโทหญิง จิตติมา รวยรื่น อาจารย์โรงเรียนเสนาธิการ กรมแพทย์ทหารบก ที่กรุณาให้ข้อมูลด้านหลักสูตรการฝึกพลทหารกองประจำการ เหล่าทหารแพทย์ ที่ใช้ในการวิจัย และคำปรึกษาในการทำวิจัย รวมถึง พลตรี มหศักดิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก ที่กรุณาอนุมัติให้ผู้วิจัยได้จัดทำวิจัยฉบับนี้ และ พันเอกหญิง ธนิตา วงษ์จินดา ที่ได้ให้ความรู้เรื่อง การทำวิจัยเชิงยุทธศาสตร์. ตามแบบฉบับของวิทยาลัยการทัพบกแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณผู้ที่อยู่เบื้องหลังทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจในการทำวิจัยฉบับนี้ ให้สำเร็จสมบูรณ์ได้สมความมุ่งหวัง และหวังว่าวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อ วิทยาลัยการทัพบก โรงเรียนเสนาธิการ กรมแพทย์ทหารบก โรงพยาบาลในสังกัดกองทัพบกทั้ง 37 โรงพยาบาล หน่วยทหารอื่น ๆ ในกองทัพบก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในอนาคตต่อไป

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช เพื่อปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่รับผิดชอบ

จากสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั่วโลก รวมทั้งของประเทศไทยส่งผลให้เกิดภัยพิบัติในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าจังหวัดเชียงรายและหลายจังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือ มีภัยพิบัติเกิดขึ้นหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น การเกิดแผ่นดินไหว (Earthquake) ประเทศไทย ในปี 2557 เกิดแผ่นดินไหวที่มีศูนย์กลาง บริเวณจังหวัดเชียงราย มีความรุนแรง 6.3 ตามมาตราริกเตอร์ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ที่อยู่อาศัยและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก ทั้งยังมีอุทกภัย (Flood) ที่ทำให้เกิดอันตรายจากสภาวะน้ำท่วม หรือน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก ภัยจากดินโคลนถล่ม (Landslide) วาตภัย (Storm) การเกิดภัยจากพายุลมแรง พายุลูกเห็บ (Hail) ซึ่งมักเกิดขึ้นพร้อมกับพายุฤดูร้อนจนทำให้เกิดความเสียหายแก่อาคารบ้านเรือนรวมถึงชีวิตของประชาชน¹

ในห้วงเกือบ 1 ทศวรรษที่ผ่านมาภาวะไฟป่าหมอกควัน (Forest Fire & Smoke) ในประเทศไทยมีระดับความรุนแรงมากขึ้น จนกลายเป็นปัจจัยที่รบกวนสมดุลของระบบนิเวศอย่างรุนแรงส่งผลกระทบต่อสังคม พืช ดิน น้ำ สัตว์และสิ่งมีชีวิตต่างๆ ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมไปถึง เศรษฐกิจสังคมและการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่ของประเทศไทย นอกจากนี้ ไฟปายังก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ ส่งผลให้ระดับ PM 2.5 มีค่าสูงจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน จนกลายเป็นปัญหาใหญ่ต่อสุขภาพอนามัยและชีวิตของประชาชนเป็นวงกว้าง²รวมทั้งเหตุการณ์ที่นักฟุตบอล 13 คน ของทีมหมูป่าอะคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำ ณ อุทยานถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน ในปี 2561 ซึ่งทำให้มีการระดมสรรพกำลังในการค้นหาผู้ประสบภัยในสถานการณ์ฉุกเฉินครั้งใหญ่ครั้งหนึ่งของประเทศไทย

นอกจากนั้นยังมีโรคติดต่ออุบัติใหม่ (Emerging Infectious Diseases)³ การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ในประเทศจีน และทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ทำให้มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก โดยคาดว่าภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอาจมีความรุนแรง

มากขึ้นและมีรูปแบบที่หลากหลายจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) มุ่งเน้นการดำเนินการเพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง⁴ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพตามนโยบายและแผนความมั่นคงแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 – 2564 ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เรื่อง การพัฒนาและฝึกพลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ เพื่อให้ทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นทั้งปวงของกองทัพและหน่วยงานความมั่นคง ได้รับการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพให้มีความพร้อมเพียงพอและเป็นรูปธรรม ทั้งคน เครื่องมือ ยุทธโศภรณ์ รวมทั้งระบบบริหารจัดการในการป้องกันประเทศ และการป้องกันภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดจนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สามารถระดมทรัพยากรได้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน ส่งผลให้สามารถปกป้องอธิปไตยและแก้ไขปัญหา ความมั่นคงได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบและทุกระดับ โดยการจัดทำแผนพัฒนาและฝึกกำลังทรัพยากรรวมถึงขีดความสามารถทั้งปวงของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการประเมินขีดความสามารถของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง พร้อมพัฒนาคน โครงสร้างกำลังรบ และยุทธโศภรณ์ให้เหมาะสมเพียงพอ และเป็นรูปธรรม สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรง ยกกระตือรือร้นให้แบบบูรณาการที่ทันสมัย มีความสมบูรณ์ พร้อมนำไปปฏิบัติได้กับสถานการณ์จริง เสริมสร้างความสัมพันธ์ในการปฏิบัติความร่วมมือและการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคงกับเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ⁵

สถานการณ์ฉุกเฉิน⁶ หมายถึง สถานการณ์อันกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วน

ใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขันหรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญาการรบหรือการสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขตผลประโยชน์ของชาติ การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาอย่างฉุกฉินและร้ายแรง

“**สาธารณภัย**” หมายความว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย⁷ โดยสาธารณภัยแบ่งเป็นระยะดังนี้

ระยะก่อนเกิดภัย การป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) เป็นการดำเนินการเพื่อขจัดหรือลด โอกาสที่สาธารณภัยจะสร้างผลกระทบต่อบุคคลชุมชนหรือสังคมโดยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันภัยอาทิสถาการณ์สร้างกำแพงป้องกันน้ำตามแนวแม่น้ำการสร้างระบบระบายน้ำและการสร้างอาคารที่คงทนต่อแรงสั่นสะเทือนจากเหตุแผ่นดินไหวและการดำเนินการอื่น ๆ อาทิ การออกกฎหมายหรือระเบียบการอบรมให้ความรู้และการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดสาธารณภัย (Preparedness) เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีความรู้และทักษะต่างๆพร้อมที่จะเผชิญกับภัยพิบัติและสาธารณภัย อาทิ การพัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยและการกระจายข่าวสาร การวางแผนเผชิญเหตุ การฝึกซ้อมแผนการจัดทำแผนอพยพและ เตรียมเส้นทางอพยพการจัดเตรียมเครื่องมือที่เกี่ยวข้องและการฝึกทักษะ

ระยะระหว่างเกิดภัย การเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน (Response) เป็นการดำเนินการต่าง ๆ ที่มุ่งรักษาชีวิตของผู้ประสบภัย เป็นหลักโดยเน้นการให้ความช่วยเหลือการกู้ชีพ การกู้ภัย การพยาบาลและสาธารณสุขตลอดจนการบรรเทาทุกข์ และแจกจ่ายสิ่งของยังชีพ การจัดการศูนย์พักพิง และการจัดการระบบบัญชาการเหตุการณ์ฉุกเฉิน

ระยะหลังเกิดภัย การฟื้นฟู (Recovery) เป็นการดำเนินการที่มุ่งเน้นการจัดการสถานการณ์ภายหลังการเกิดสาธารณภัยให้บุคคลชุมชนหรือสังคมได้ฟื้นคืนสภาพกลับมาเป็นปกติซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติ 2 แนวทางได้แก่ 1) การสร้างคืนใหม่ให้เหมือนเดิม หรือ 2) การสร้างคืนใหม่ให้ดีกว่าเดิม โดยส่วนใหญ่จะเป็นการฟื้นฟูในเชิงโครงสร้างพื้นฐานด้วยการบูรณะซ่อมแซม อาทิ การซ่อมแซมอาคารหรือที่พักอาศัย การบูรณะระบบโครงสร้างพื้นฐานและการซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังดำเนินการฟื้นฟูสภาพจิตใจและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติและสาธารณภัย รวมทั้งการฟื้นฟูทางด้านเศรษฐกิจ⁸

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ได้กำหนดระดับของการจัดการสาธารณภัยไว้ 4 ระดับ ซึ่งการปรับระดับการจัดการสาธารณภัยให้เป็นไปตามปัจจัยและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2558 อาทิ พื้นที่ประสบภัย ประชาชนที่รับผลกระทบ ความซับซ้อนของสถานการณ์ ศักยภาพด้านทรัพยากร และการประเมินสถานการณ์ในพื้นที่ประสบภัยระดับการจัดการสาธารณภัยสรุปได้ดังนี้

การจัดการสาธารณภัยระดับ 1 (สาธารณภัยขนาดเล็ก) มีผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ควบคุมและสั่งการให้ นขต.ศบภ.ภท. และ ศบภ.เหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์

การจัดการสาธารณภัยระดับ 2 (สาธารณภัยระดับกลาง) มีผู้อำนวยการจังหวัดและ/หรือ ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ควบคุม สั่งการและบัญชาการให้ นขต.ศบภ.ภท. และ ศบภ.เหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์

การจัดการสาธารณสุขระดับ 3 (สาธารณสุขระดับใหญ่) ซึ่งมีผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ (ผบ.ปภ.ช.) เป็นผู้ควบคุมสั่งการ และบัญชาการให้ นชต.ศบภ.กท. และ ศบภ.เหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขอำเภอ/จังหวัด/ชาติ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามการบัญชาการ เหตุการณ์จากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ และเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อตัดสินใจระดับความรุนแรงของสถานการณ์

การจัดการสาธารณสุขระดับ 4 (สาธารณสุขขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง) นชต.ศบภ.กท. และ ศบภ.เหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขอำเภอ/จังหวัด/ชาติ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามการบัญชาการเหตุการณ์จากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ ซึ่ง นรม. หรือ รอง นรม. ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ รวมทั้งการจัดทำข้อพิจารณาในการรับความช่วยเหลือจากกองทัพมิตรประเทศ. โดยให้รายงานผลการปฏิบัติให้กับ ศบภ. (หน่วยต้นสังกัด) และ ศบภ.กท.⁹

แผนยุทธศาสตร์กรมแพทย์ทหารบก ปี 2560 – 2564 ที่มีเป้าประสงค์หนึ่งระบุไว้ว่าเป็นหน่วยแพทย์ที่มีความพร้อมต่อการสนับสนุนภารกิจของกองทัพบก จึงต้องมีการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินต่างๆ¹⁰ ทั้งนี้กองทัพบก โดยกรมแพทย์ทหารบก ได้รับมอบหมายภารกิจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขให้แก่มณฑลทหารบก และโรงพยาบาลกองทัพบกทั่วประเทศ จึงต้องเร่งดำเนินการพัฒนากำลังพลให้มีความรู้ความสามารถจัดหาเครื่องมือยุทโธปกรณ์ จัดระบบการฝึกตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองภารกิจในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดเชียงราย (18 อำเภอ) มี ศบภ.มทบ.37 เป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของกองทัพบก¹¹

โรงเรียนเสนาธิการ กรมแพทย์ทหารบก ได้มีการจัดหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์¹² (หลักสูตรปี 2542) เพื่อฝึกอบรมพลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช มณฑลทหารบกที่ 37 เป็นโรงพยาบาลกองทัพบกขนาด

60 เตียง ได้รับการอนุมัติให้เปิดหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ (หลักสูตร ปี 2542) ตั้งแต่ปี 2561 ได้มีการจัดระบบการฝึกอบรมสนับสนุนหน่วยสายแพทย์ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดใกล้เคียง มีทหารกองประจำการสายแพทย์ เข้ารับการฝึกอบรมจำนวนประมาณ 60 นายต่อผลัด แต่พบปัญหาว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินที่ต้องปฏิบัติการกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทหารกองประจำการที่ผ่านการอบรมหลักสูตรดังกล่าว ยังขาดความรู้ ความชำนาญเพียงพอในการปฏิบัติการ ขาดความมั่นใจในการติดต่อสื่อสารและประสานงานกับหน่วยงานสำคัญในพื้นที่ ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมายังไม่เข้าเกณฑ์มาตรฐาน

ปัจจุบัน โรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์ 8 สัปดาห์ (หลักสูตร ปี 2562)¹³ เพื่อให้สามารถตอบสนองภารกิจของกรมแพทย์ทหารบก และกองทัพบก ในด้านการรักษาพยาบาลในที่ตั้งปกติและงานสนาม การดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินในสถานการณ์จริง รวมถึงภารกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา ทำการฝึกในเดือนกุมภาพันธ์ 2563 ในผลัดที่ 2 / 62 เป็นรุ่นแรก แต่เนื้อหาของหลักสูตรที่มีการปรับปรุงใหม่นั้น ยังไม่ครอบคลุมภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบ ภัยพิบัติที่สำคัญ ได้แก่ ไฟป่าหมอกควัน การกักกันทางน้ำ และโรคติดต่ออุบัติใหม่ รวมทั้งการปฏิบัติในสถานการณ์ฉุกเฉิน ทำให้มีผลกระทบต่อคุณภาพของผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เมื่อต้องเผชิญสถานการณ์ฉุกเฉิน

การวิจัยนี้ จึงให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบ การฝึกอบรมนี้ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และทำให้การปฏิบัติการกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราชประสบความสำเร็จมากขึ้น

หลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ หลักสูตรปี 2542¹⁴

(Basic Training Course for Royal Thai Army Private, Medical Corp)

1. วัตถุประสงค์

ระเบียบและหลักสูตรการฝึกเบื้องต้นเฉพาะเหล่าแพทย์ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการเหล่าแพทย์ ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรเบื้องต้นทั่วไป สำหรับพลทหารกองประจำการทุกเหล่ามาแล้ว

2. ความมุ่งหมาย

ความมุ่งหมายในการฝึกอบรมเพื่อให้พลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์มีความรู้พื้นฐานขั้นต้น เฉพาะเหล่าทหารแพทย์เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่พลพยาบาลตามขอบเขตที่กำหนดในเรื่องต่อไปนี้

- 2.1 การส่งเสริมสุขภาพและการเวชกรรมป้องกันสำหรับตนเองและสามารถแนะนำผู้อื่นได้
- 2.2 การใช้อาสาสมัครทั่วไปโดยมิให้เกิดอันตราย
- 2.3 การมีคุณธรรม และจริยธรรม
- 2.4 การปัจจุบันพยาบาลขั้นต้น สำหรับตนเองและผู้อื่น
- 2.5 การดูแล และลำเลียงผู้ป่วยเจ็บได้อย่างถูกวิธี และปลอดภัย

3. ขอบเขตการฝึก

ต้องทำการฝึกอบรมเพื่อให้บรรลุถึงความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้วตามขอบเขตการฝึกดังนี้

- 3.1 ให้ทหารมีความรู้ และความชำนาญทุกเรื่องที่ได้รับการฝึกอบรมมาแล้ว พร้อมทั้งมีไหวพริบ ปฏิภาณ และนำเอาความรู้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพทุกสถานการณ์ ทั้งใน เวลาปกติ และยามสงคราม
- 3.2 ให้ทหาร มีกำลังกาย กำลังใจเข้มแข็ง อดทน และมีความมานะ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อ กรม กอง และประเทศชาติ แม้จะต้องเผชิญกับ อันตรายใดๆ ก็ตาม
- 3.3 ให้ทหาร มีความสนใจ กระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ และสามารถประสานงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3.4 ให้ทหาร เป็นผู้มีวินัย และคุณธรรมตามแบบธรรมเนียมของทหารเป็นผู้มี
ความจงรักภักดีต่อหมู่คณะ ตลอดจนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

วิธีการประเมินผู้เข้าฝึกอบรม ทำการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยผู้เข้ารับ
การฝึกอบรมต้องได้คะแนนรวมทั้งตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป กับต้องได้คะแนนวิชาหลักร้อยละ
50 ขึ้นไป และต้องได้คะแนนของแต่ละวิชาร้อยละ 35 ขึ้นไป จึงนับว่าเป็นผู้สอบได้ผ่าน
หลักสูตร ในปี 2544 กรมแพทย์ทหารบก ได้เพิ่มแนวทางการเฝ้าระวังป้องกันและการ
ปฐมพยาบาลการเจ็บป่วยเนื่องจากความร้อนในการฝึกทหาร¹⁵ ความรู้ด้านยาเสพติด การ
บำบัดยาเสพติด ความรู้ด้านโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

การดำเนินฝึกอบรมให้ปฏิบัติตามตารางการฝึกที่กำหนด ตามภาพที่ 1

หลักสูตรการฝึกสอนอบรมประกอบเวลา

ลำดับ	วิชา	เวลา (ชม.)	คะแนน	แสดงหลักสูตรหน้า
	ก.วิชาหลัก	144	450	
1.	กายวิภาคและสรีรศาสตร์	20	100	
2.	การพยาบาลทั่วไป	20	100	
3.	ปัจจุบันพยาบาล	32	100	
4.	การส่งเสริมสุขภาพและเวชกรรมป้องกัน	72	150	
	ข.วิชาการรอง	25	170	
5.	เภสัชวิทยา	6	40	
6.	การจัดหน่วยรักษาพยาบาลใน ทบ.	6	40	
7.	การส่งกำลังและซ่อมบำรุง สป.สายแพทย์	4	30	
8.	ทะเบียนการแพทย์	8	60	
	ค.วิชาประกอบ	18	140	
9.	อนุสัญญาเจนีวา	2	20	
10.	สงคราม นชค.	4	30	
11.	การปฏิบัติการจิตวิทยา	4	30	
12.	จรรยาบรรณเจ้าหน้าที่พยาบาลและจริยธรรมทั่วไป	8	60	
	ง.การฝึก			
13.	การฝึกแปลและการลำเลียงผู้ป่วยเจ็บ	40	100	
14.	ปัจจุบันพยาบาล	32	100	
15.	การใช้เต็นท์	16	40	
16.	การฝึกภาคสนามและการพักรวม	16	-	
17.	การอบรม	16	-	
18.	การฝึกกายบริหาร	8	-	
19.	การทบทวนฝึกเบื้องต้นทั่วไป	8	-	
	จ.การจรวจสอบ			
20.	การสอบ	16	-	
21.	การขอตุ	4	-	
22.	เวลาผู้บังคับบัญชา	12	-	
	รวม	354	10000	

ภาพที่ 1 หลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ หลักสูตรปี 2542¹⁶

จากการฝึก พลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์ของโรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช ผลิตที่ 1 / 2561 ซึ่งเปิดการฝึกหลักสูตรปี 2542 เป็นรุ่นแรก มีผลการศึกษาของทหารกองประจำการ สามารถสอบผ่านหลักสูตรตามเกณฑ์ได้ทุกคน แต่จากการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง ยังไม่สามารถตอบสนองต่อภารกิจในการบรรเทาสาธารณภัยของ

กองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนดได้ทั้งหมดยกตัวอย่างเช่น ภารกิจให้ความช่วยเหลือนักฟุตบอล 13 คน ของทีมหมูป่าอะคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำ ณ อุทยานถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน จังหวัดเชียงราย ในปี 2561 พลทหารที่ผ่านการฝึกหลักสูตรนี้ได้เข้าร่วมปฏิบัติการกิจ จากผลการปฏิบัติงานพบว่า เกิดความไม่มั่นใจ ไม่มีความชำนาญในการปฏิบัติการกิจ ในเรื่องการลำเลียงผู้ป่วยจากสถานที่เกิดเหตุมาที่โรงพยาบาล การลำเลียงผู้ป่วยเข้าสู่โรงพยาบาลสนาม

อีกเหตุการณ์ที่สำคัญคือ การดูแลและลำเลียงผู้ป่วยที่ถูกไฟคลอกจากการออกปฏิบัติการดับไฟป่า ประสบปัญหาในที่เกิดเหตุ ไม่สามารถดำเนินการปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ การลำเลียงผู้ป่วยจากสถานที่เกิดเหตุ มายังเขตปลอดภัยเป็นไปด้วยความยากลำบาก การประสานการปฏิบัติกับทีมกู้ภัยของโรงพยาบาลสาธารณสุขในพื้นที่ และการติดต่ออากาศยานในการลำเลียงผู้ป่วย ซึ่งเป็นผลทำให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาไม่เป็นไปตามมาตรฐาน มีความล่าช้าและไม่เต็มประสิทธิภาพ เหมาะสมเป็นผลทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตในเวลาต่อมา

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเพิ่มเติมเรื่องการประเมินหลักสูตรการฝึกตามหน้าที่พลทหารกองประจำการ และผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นของเหล่าทหารแพทย์ กองพันเสนารักษ์ที่ 8¹⁷ การประเมินหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับดี ผู้เข้ารับการอบรมเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตร

1. ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดอบรมให้มากกว่านี้ เพื่อความเข้าใจความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์นอกสถานที่มากกว่า 6 ชั่วโมง
3. อยากให้จัดการอบรมแบบนี้ทุกๆ รุ่น เพราะมีคุณค่า มีองค์ความรู้เป็นอย่างมากสามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริง

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ต้องมีการฝึกทบทวนและสอนความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น การลำเลียงผู้ป่วยในพื้นที่แบบต่าง ๆ การปฏิบัติในการลำเลียงผู้ป่วยโดยอากาศยาน การดูแลผู้ป่วยในสถานการณ์ต่าง ๆ การปฏิบัติในสถานการณ์ฉุกเฉิน การปฏิบัติในการดับไฟป่า และดูแลผู้ป่วยไฟไหม้ เป็นการเสริมความรู้เพิ่มเติมจากหลักสูตรที่ใช้ฝึก ดังนั้น

ทางกรมแพทย์ทหารบก เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตร การฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและสามารถตอบสนองภารกิจที่กองทัพบกมอบหมาย

หลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ หลักสูตร ปี 2562¹⁸

1. วัตถุประสงค์

ระเบียบและหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทาง สำหรับการฝึกตามหน้าที่ สำหรับฝึกอบรม พลทหารกองประจำการ เหล่าทหารแพทย์ ที่ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมทหารใหม่ ๑๐ สัปดาห์ มาแล้ว

2. ความมุ่งหมาย

2.1 เพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถพลทหารกองประจำการ เหล่าทหารแพทย์ ในการช่วยเหลือดูแล รักษา ผู้เจ็บป่วยฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุ และระหว่างการนำส่ง สถานพยาบาลได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ตามเกณฑ์ที่สถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน แห่งชาติ (สพฉ.) กำหนด ดังนี้

2.1.1 ผู้ที่มีวุฒิการศึกษา ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไปให้ได้รับรองมาตรฐานตาม หลักสูตรการฝึกอบรมปฏิบัติการแพทย์ขั้นพื้นฐานและช่วยปฏิบัติการแพทย์ ขั้นสูง (พนักงานฉุกเฉินการแพทย์) (EMT : Emergency Medical Technician)

2.1.2 ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า ม.6 ให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถประเมิน สถานการณ์ และประเมินสภาพผู้ป่วย ตลอดจนช่วยเหลือผู้ป่วยในแต่ละ สถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

2.2 เพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถพลทหารกองประจำการ เหล่าทหาร แพทย์ ในการปฏิบัติหน้าที่พลเสนารักษ์ ดังนี้

2.2.1 การเวชกรรมป้องกัน และสุขาภิบาลทหาร

2.2.2 โรคลมร้อน และการดูแลผู้ป่วยเจ็บจากโรคลมร้อน

2.2.3 การบริการทางการแพทย์ ระดับหมวดเสนารักษ์

2.2.4 หลักการปฐมพยาบาลด้วยชุดอุปกรณ์ช่วยชีวิตประจำกายทหาร

2.2.5 การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเจ็บด้วยมือเปลสนามและอุปกรณ์แสงเครื่อง

2.2.6 การฝึกบูรณาการทางการแพทย์ในสนาม

2.3 เพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถพลทหารกองประจำการ เหล่าทหารแพทย์ ให้ได้มาตรฐานการดูแลผู้บาดเจ็บในการรบทางยุทธวิธี ระดับต้น (B-TCCC : Basic Tactical Combat Casualty Care) ดังนี้

2.3.1 การดูแลระหว่างการปะทะ (Care Under Fire)

2.3.2 การดูแลในพื้นที่หลังการปะทะ (Tactical Field Care)

2.3.3 การส่งกลับผู้บาดเจ็บทางยุทธวิธี (Combat Casualty Evacuation Care)

2.3.3.1 การร้องขอการส่งกลับ (NATO 9 LINE)

2.3.3.2 การส่งกลับด้วยรถพยาบาลสนาม

2.3.3.3 การส่งกลับด้วยอากาศยานปีกหมุน

3. ขอบเขตการฝึก

3.1 เรื่องที่ทำการฝึก ประกอบด้วย การช่วยเหลือ ดูแลรักษา ผู้เจ็บป่วยฉุกเฉิน จุดเกิดเหตุ และระหว่างการนำส่งสถานพยาบาล การเสนาธิการและการดูแลผู้บาดเจ็บในการรบทางยุทธวิธีระดับต้น

3.2 หัวงการฝึก

3.2.1 ใช้สำหรับการฝึกตามวงรอบการฝึกตามหน้าที่สำหรับฝึกอบรมพลทหารกองประจำการ เหล่าทหารแพทย์ กำหนดเวลาตามหลักสูตรนี้ 8 สัปดาห์

3.2.2 การฝึกในสัปดาห์ที่ 1 – 4 เป็นการเรียนรู้ทฤษฎีการสอนเชิงปฏิบัติ และการฝึกปฏิบัติในเรื่อง การช่วยเหลือดูแลรักษาผู้เจ็บป่วย ฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุ และ ระหว่างการนำส่งสถานพยาบาล

3.2.3 การฝึกในสัปดาห์ที่ 5 - 6 เป็นการฝึกปฏิบัติงานเก็บประสบการณ์ดูแลผู้ป่วย ณ จุดเกิดเหตุ จำนวน 10 ราย โดยฝึกงานในโรงพยาบาลที่ผ่านการรับรอง กระบวนการคุณภาพจาก สพฉ. ในพื้นที่

3.2.4 สัปดาห์ที่ 7 เป็นการเรียนรู้ทฤษฎี การสอนเชิงปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติในเรื่อง การเสนาธิการรวมทั้งการฝึกบูรณาการทางการแพทย์ในสนาม

3.2.5 สัปดาห์ที่ 8 เป็นการสอนเชิงปฏิบัติ และการฝึกบูรณาการการดูแลในการรบทางยุทธวิธีระดับต้น

การฝึกแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิชาการช่วยเหลือดูแลรักษาผู้เจ็บป่วยฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุและระหว่างการนำส่งสถานพยาบาล
2. วิชาการฝึกปฏิบัติงานเก็บประสบการณ์ดูแลผู้ป่วย ณ จุดเกิดเหตุเป็นการฝึกปฏิบัติงานในสถานที่จริง ณ ห้องฉุกเฉิน และหน่วยการแพทย์ฉุกเฉิน
3. วิชาการเสนารักษ์ และการฝึกบูรณาการทางการแพทย์ในสนามเพื่อปฏิบัติหน้าที่พลเสนารักษ์
4. วิชาการดูแลผู้บาดเจ็บในการรบบทางยุทธวิธีระดับต้นเพื่อให้สามารถช่วยเหลือชีวิต

การประเมินผล ประเมินตามคู่มือบริหารการจัดการฝึกอบรมปฏิบัติการแพทย์ขั้นพื้นฐาน และช่วยปฏิบัติการแพทย์ขั้นสูง¹⁹ คู่มือการสอนวิชาเหล่าทหารแพทย์สำหรับพลเสนารักษ์ หลักสูตร 8 สัปดาห์ รร.สร.พบ. (2562)

สิทธิของผู้สำเร็จการการอบรม พลเสนารักษ์ที่มีคุณสมบัติครบ และผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมปฏิบัติการแพทย์ขั้นพื้นฐาน และช่วยปฏิบัติการแพทย์ขั้นสูง และฝึกปฏิบัติงานเก็บประสบการณ์ดูแลผู้ป่วย ณ จุดเกิดเหตุครบ สามารถเข้าสอบเพื่อขอรับใบประกาศนียบัตรพนักงานฉุกเฉินการแพทย์ตามเกณฑ์ที่ สพฉ.กำหนดได้

การดำเนินฝึกอบรมให้ปฏิบัติตามตารางการฝึกที่กำหนด ตามภาพที่ 2

หลักสูตรประกอบเวลา

ลำดับ	วิชา	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	แกลงหลักสูตรหน้า
	ก.การปฏิบัติการแพทย์ขั้นพื้นฐานและช่วยปฏิบัติการแพทย์ขั้นสูง (ตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการการแพทย์ฉุกเฉินกำหนด)	50	65	
1.	ความรู้พื้นฐานด้านการแพทย์ฉุกเฉิน	13	7	8
2.	การดูแลระบบหายใจ	2	6	14
3.	การประเมินสถานการณ์ และประเมินสภาพผู้ป่วยฉุกเฉิน	2	5	16
4.	การช่วยฟื้นคืนชีพ และการใช้ AED (ในผู้ใหญ่, เด็ก และทารก)	2	4	18
5.	การดูแลเบื้องต้นในผู้ป่วยฉุกเฉิน	13	9	19
6.	การดูแลเบื้องต้นในผู้บาดเจ็บ	8	13	28
7.	ทารก และเด็ก	2	4	33
8.	การเคลื่อนย้าย ปละการลำเลียง	3	5	34
9.	การจัดการทางการแพทย์ในสถานการณ์สาธารณภัย	2	3	36
	9.1 ระบบพลเรือน			
	9.2 ระบบทหาร			
10.	ปฏิบัติการฉุกเฉิน	3	9	37
	ข.การเสนารักษ์	14	20	
11.	การเวชกรรมป้องกัน และสุขาภิบาลทหาร	2	-	39
12.	โรคลมรื้อน และการดูแลผู้ป่วยเจ็บจากโรคลมรื้อน	6	-	39
13.	การบริหารทางการแพทย์ ระดับหมวดเสนารักษ์	2	-	40
14.	หลักการปฐมพยาบาลด้วยชุดอุปกรณ์ช่วยชีวิตประจำกายทหาร	2	6	41
15.	การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเจ็บด้วยมือ เปลสนาม และอุปกรณ์แสงเครื่อง	2	14	41
	ค. การดูแลผู้บาดเจ็บในการรบทางยุทธวิธีระดับต้น	5	35	
16.	การดูแลระหว่างการปะทะ (Care Under Fire)	1	7	42
17.	การดูแลในพื้นที่หลังการปะทะ (Tactical Field Care)	1	7	42
18.	การส่งกลับผู้บาดเจ็บทางยุทธวิธี (Combat Casualty Evacuation Care)			42
	18.1 การร้องขอการส่งกลับ (NATO 9 Line)	1	7	
	18.2 การส่งกลับด้วยรถพยาบาลทหาร	1	7	
	18.3 การส่งกลับด้วยอากาศยานปีกหมุน	1	7	
	ง. การฝึก	-	120	
19.	การฝึกปฏิบัติงาน เก็บประสบการณ์ดูแลผู้ป่วย ณ จุดเกิดเหตุ	-	96	
20.	การฝึกบูรณาการทางการแพทย์ในสนาม	-	24	
	จ. เบ็ดเตล็ด			
21.	เวลาผู้บังคับบัญชา	11	-	
		80	240	
	รวม		320	

ภาพที่ 2 หลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ หลักสูตร ปี 2562²⁰

ผลการประเมินผู้เข้าอบรม หลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ หลักสูตร ปี 2562 ซึ่งทำการฝึกเป็นรุ่นแรก ผลัดที่ 2/62 ผลสอบทฤษฎี สอบผ่านหลักสูตร ตามเกณฑ์ที่กรมแพทย์ทหารบกกำหนดได้ทุกคน การสอบประเมินผลเพื่อรับใบประกาศ เป็นพนักงานฉุกเฉินการแพทย์ สอบผ่าน 4 นาย จากผู้สมัครสอบ 18 นาย

จากการที่ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ หลักสูตรปี 2562 โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูฝึก ครูผู้สอน และพลทหารเหล่าทหารแพทย์ที่เข้ารับการฝึก พบว่า

1. **ด้านเนื้อหาของหลักสูตร** มีปริมาณมาก ความละเอียดมาก และค่อนข้างลึกเกินไป การเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาและจำนวนชั่วโมงในการเรียนการสอน ไม่สอดคล้องกัน การจัดเรียงลำดับของเนื้อหาไม่เหมาะสมกับหน่วย ระยะเวลาการเรียนในแต่ละวันมากเกินไป แต่สามารถตอบสนองภารกิจของหน่วยได้
2. **ด้านวิทยากร** ความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้สอน มีความสำคัญในการฝึกอบรม ในโรงพยาบาลค่ายที่มีขนาดเล็กในต่างจังหวัด อาจจะขาดแคลนผู้สอนในบางรายวิชาที่หลักสูตรกำหนด และต้องมีการทบทวนเนื้อหาที่ต้องสอนใหม่ โดยเฉพาะเรื่องการแพทย์ฉุกเฉินและสูตินรีเวชกรรม
3. **ด้านผู้เข้ารับการอบรม** เนื่องจากผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ที่ไม่เท่ากัน ต้องมีการปรับความรู้พื้นฐานและความลึกเนื้อหารายวิชาให้เหมาะสม ผู้รับการฝึกเห็นว่าหลักสูตรเหมาะสำหรับการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชน
4. **ด้านเครื่องช่วยฝึกและอุปกรณ์การฝึก** เครื่องช่วยฝึก และอุปกรณ์การฝึกขาดอุปกรณ์ในบางรายวิชา เช่น อุปกรณ์ช่วยในการทำคลอด และไม่ทันสมัยเท่าที่ควร
5. **ด้านสถานที่ฝึก** สถานที่ฝึกด้านทฤษฎี มีความเหมาะสม สถานที่ฝึกด้านปฏิบัติ มีความขาดแคลนสถานที่ฝึก เช่น การฝึกเก็บประสบการณ์ ณ ที่เกิดเหตุ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช ไม่มีหน่วย EMS ซึ่งจะมีผลต่อการฝึกประสบการณ์ ทำให้ต้องขอความร่วมมือในการฝึกจากโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ เป็นผลให้ไม่สามารถฝึกได้ครบทุกคน การฝึกดูแลผู้ป่วยในหอผู้ป่วย การฝึกในสถานที่จริง การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ ประสบปัญหา เนื่องจากสถานที่ฝึกมีปริมาณน้ำน้อยลงไม่สามารถทำการฝึกได้

และ การฝึกกล้าเสี่ยงกับอากาศยาน มีข้อจำกัดเรื่องอากาศยานที่ประจำใน หน่วยเฉพาะ
กิจ กรมทหารม้าที่ 2 ตติการกิจ ทำให้ไม่ได้ฝึกการปฏิบัติในส่วนนี้

6. ด้านงบประมาณ งบประมาณที่ใช้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากงบของหน่วยเอง
ไม่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลาง

จากการวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ หลักสูตร ปี 2542
และหลักสูตรปี 2562 ผู้วิจัยได้จัดทำตารางเปรียบเทียบหลักสูตร (ตารางที่ 1 – 3)

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบหลักสูตรการฝึกสายแพทย์ 8 สัปดาห์

หัวข้อการศึกษา	ปี 2542	ปี 2562
1.ระยะเวลาการฝึก	8 สัปดาห์	8 สัปดาห์
2. จำนวนพลทหารที่เข้ารับการฝึก	16 นาย	25 นาย
3. จำนวนรายวิชาที่ฝึก	12 รายวิชา	18 รายวิชา
4. จำนวนชั่วโมงที่ฝึกรวม	354 ชั่วโมง	354 ชั่วโมง
5. รูปแบบการฝึก	ทฤษฎี/ปฏิบัติ	ทฤษฎี/ปฏิบัติ
6. จำนวนชั่วโมงเรียนทฤษฎี	218 ชั่วโมง	80 ชั่วโมง
7. จำนวนชั่วโมงฝึกปฏิบัติ	136 ชั่วโมง	240 ชั่วโมง
8. การจัดวิทยากรครูฝึก	ภายในหน่วย	ภายใน/ภายนอก
9. สถานที่ฝึก	ภายในหน่วย	ภายใน/ภายนอก
10. เครื่องช่วยฝึก	ภายในหน่วย	ภายใน/ภายนอก
11. งบประมาณ	หน่วยฝึก	หน่วยฝึก
12.การประเมินผลผู้รับการฝึก	สอบรายวิชา	สอบรายวิชา
13. การสอบพนักงานการแพทย์ ฉุกเฉิน	ไม่มี	มี
14.ประเมินหน่วยฝึก	กรมแพทย์ทหารบก	กรมแพทย์ทหารบก

จากตารางที่ 1 เป็นการเปรียบเทียบหลักสูตรในด้านต่างๆ จะเห็นได้ว่า ทั้งสองหลักสูตร มีความแตกต่างกันในด้านจำนวนรายวิชาที่ทำการฝึก ระยะเวลาชั่วโมงการฝึก จำนวนชั่วโมงของการฝึกทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ การจัดวิทยากร สถานที่ฝึกภาคปฏิบัติ สิทธิของผู้สำเร็จการฝึกที่สามารถสอบเพื่อขอรับประกาศนียบัตรพนักงานฉุกเฉินการแพทย์ ตามเกณฑ์ที่ สพฉ. กำหนด

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบจำนวนชั่วโมงรายวิชาหลักสูตร ปี 2542 กับปี 2562

รายวิชาในหลักสูตร	ปี 2542	ปี 2562
1. การส่งเสริมสุขภาพ และการเวชกรรมป้องกันสำหรับตนเองสุขภาพลทหาร	/	/
2. ความรู้พื้นฐานการแพทย์/การแพทย์ฉุกเฉิน	/	/
3. การมีคุณธรรมและจริยธรรม	/	-
4. หลักการปฐมพยาบาลด้วยชุดอุปกรณ์ช่วยชีวิตประจำกายทหาร	/	/
5. การดูแลและการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเจ็บได้อย่างถูกวิธี	/	/
6. โรคลมร้อน และการดูแลผู้ป่วยเจ็บจากโรคลมร้อน	/	/
7. การแพทย์ในสนามการดูแลผู้บาดเจ็บในการรบทางยุทธวิธีระดับต้น	-	/
8. การช่วยเหลือดูแลรักษาผู้เจ็บป่วยฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุและระหว่างการนำส่งสถานพยาบาล	-	/
9. การจัดการทางการแพทย์ในสถานการณ์สาธารณภัย	-	/
10. การดูแลเบื้องต้นในผู้ป่วยโรคติดเชื้อและโรคอุบัติใหม่	-	/
11. การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ	-	/
12. การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยฉุกเฉินทางอากาศ	-	/
13. ไฟป่าหมอกควัน	-	-

จากตารางที่ 2 เป็นการเปรียบเทียบรายวิชาที่ทำการฝึกทั้งสองหลักสูตรจะเห็นได้ว่า
ในหลักสูตร ปี 2562 ได้เพิ่มรายวิชา

1. การบูรณาการทางการแพทย์ในสนาม การดูแลผู้บาดเจ็บในการรบทางยุทธวิธี ระดับต้น
(B-TCCC : Basic Tactical Combat Casualty Care)
2. การช่วยเหลือ ดูแลรักษา ผู้เจ็บป่วยฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุ และระหว่างการนำส่ง
สถานพยาบาล
3. การจัดการทางการแพทย์ในสถานการณ์สาธารณภัย
4. การดูแลเบื้องต้นในผู้ป่วยโรคติดเชื้อและโรคอุบัติใหม่
5. การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ
6. การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยฉุกเฉินทางอากาศ

ส่วนเนื้อหาเรื่อง ไฟป่าหมอกควัน นั้นยังไม่มีการบรรจุในหลักสูตร

ตารางที่ 3 ตารางแสดงชั่วโมงเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติของรายวิชาที่เรียน ปี 2562

รายวิชาในหลักสูตร	ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. การแพทย์ในสนามการดูแลผู้บาดเจ็บในการรบทางยุทธวิธีระดับต้น	4	20
2. การจัดการทางการแพทย์ในสถานการณ์สาธารณภัย	2	3
3. การจัดการทางการแพทย์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน	3	9
4. การดูแลเบื้องต้นในผู้ป่วยโรคติดเชื้อและโรคอุบัติใหม่	2	0
5. การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ	1	3
6. การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยฉุกเฉินทางอากาศ	1	1
7. ไฟป่าหมอกควัน	0	0

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ในแต่ละรายวิชาที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติงานในพื้นที่ จังหวัดเชียงราย มีจำนวนชั่วโมงในการฝึกไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติเมื่อเทียบกับภารกิจที่ได้รับ

หลักสูตรใหม่นี้ ได้เพิ่มเติมเนื้อหาวิชาของหลักสูตรที่ตอบสนองภารกิจของกองทัพบก และ มณฑลทหารบก ที่รับผิดชอบในปัจจุบัน ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถปฏิบัติภารกิจ และหลักสูตรยังเน้นภาคปฏิบัติในสถานที่จริง สถานที่เกิดเหตุ เป็นผลทำให้พลทหารมีความมั่นใจในการปฏิบัติภารกิจให้ประสบผลความสำเร็จเพิ่มมากขึ้น

ภารกิจในพื้นที่ที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช ได้แก่

1. ภาวะไฟป่าหมอกควัน
2. การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ
3. การเกิดโรคติดต่ออุบัติใหม่
4. การลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศยาน

ภาวะไฟป่าหมอกควัน ซึ่งเกิดในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและเขตภาคเหนือตอนบน ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นในแต่ละปี ปัญหานี้เกิดจากประชาชนในพื้นที่และมาจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดต่อกัน กลายเป็นสาธารณสุขภัยอีกรูปแบบหนึ่ง ที่มีผลต่อสุขภาพ และทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งมีผลต่อการคมนาคม การท่องเที่ยว ทั้งยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัด การจัดระบบเพื่อควบคุมภาวะไฟป่าหมอกควัน ยังไม่มีมาตรฐาน ไม่มีเอกภาพในการสั่งการ และประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบกับหน่วยงานในกองทัพบก ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งระบบ จังหวัดเชียงรายได้จัดทำแผนเฉพาะกิจการป้องกันและบรรเทาภัยจากไฟป่าและหมอกควันเพื่อป้องกันและบรรเทาผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อันเกิดจากไฟป่าและหมอกควัน ช่วยเหลือผู้ประสบภัยและสามารถฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว หน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่

1. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงรายสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ ที่ 15 (ปภ. 15)
2. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย

3. อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงราย
4. สถาบันอุดมศึกษาจังหวัดเชียงราย
5. สำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงราย
6. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย
7. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย
8. มณฑลทหารบกที่ 37 (มทบ.37)

โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้

1. ประเมินความเสี่ยงภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน
2. ตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน
3. ข้อมูลพื้นที่ปลอดภัยเพื่อรองรับการอพยพให้เป็นปัจจุบัน
4. จัดทำฐานข้อมูลกำลังเจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การกู้ชีพ กู้ภัยต่างๆ เพื่อให้พร้อมใช้งานได้ทันทีเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน
5. การจัดตั้ง และฝึกอบรบอาสาสมัคร เพื่อช่วยเหลืองานเจ้าหน้าที่²¹
6. การฝึกหน่วยการฝึกหน่วยเสือไฟ หรือผู้เชี่ยวชาญดับไฟแก่เครือข่าย²² เช่น อาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อาสาสมัครแจ้งเตือนภัย อาสาสมัครกู้ชีพกู้ภัย
7. พัฒนาระบบการพยากรณ์ และเฝ้าระวังเพื่อการเตือนภัยจาก ไฟฟ้าและหมอกควัน
8. ฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะจากไฟฟ้าและหมอกควัน

ในด้านการปฏิบัติที่ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช รับผิดชอบ คือ การออกชุดปฏิบัติการในการดับไฟป่าร่วมกับ มณฑลทหารบกที่ 37, เจ้าหน้าที่ของชุดดับไฟป่า (ชุดเหยี่ยวไฟ) ของกรมป่าไม้ ชุดดับไฟป่าของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดเชียงราย สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 และอาสาป้องกันไฟป่าของจังหวัด เชียงราย ซึ่งในส่วนของกองทัพบกนั้น ด้านความรู้ของผู้ปฏิบัติยังไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติ ไม่มีการซักซ้อมแผนการปฏิบัติ อีกทั้งยังขาดแคลนเรื่องอุปกรณ์การดับไฟป่า และอีกประการหนึ่ง คือความรู้ในการปฏิบัติยังไม่ได้บรรจุในหลักสูตรของพลเสนารักษ์ ที่ปรับปรุงใหม่

การดูแลผู้ประสพภัยทางน้ำ

เป็นอีกประเด็นที่เกิดขึ้นในเรื่องที่เกิดจากอุทกภัย ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ประสพปัญหาเรื่อง อุทกภัยในหลายอำเภอ ทำให้ต้องมีการฝึกการกู้ภัยทางน้ำเพิ่มขึ้นในส่วนของพลทหารกองประจำการของ มทบ.37 และโรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช โดยฝึกร่วมกับ ปก.15 ในส่วนของหลักสูตรที่จัดอบรมของพลทหารกองประจำการนั้น มีจำนวนชั่วโมง การสอนภาคทฤษฎี 1 ชั่วโมง ปฏิบัติ 3 ชั่วโมง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติให้มีความชำนาญและมีข้อจำกัดในด้านสถานที่ฝึกปฏิบัติ

การเกิดโรคติดต่ออุบัติใหม่

การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในหลายพื้นที่ของประเทศไทย ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย มีผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 จำนวน 9 รายกองทัพบก และกรมแพทยทหารบก ได้มอบภารกิจให้โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช ในการคัดกรองผู้ต้องสงสัยในการติดเชื้อ การตรวจหาเชื้อ การดูแลผู้ป่วยที่ติดเชื้อที่เป็นทหารและครอบครัวที่มีอาการไม่มากการส่งต่อผู้ป่วยที่มีอาการหนัก ไปรักษาต่อที่ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัด รวมถึงการให้ความรู้แก่กำลังพลและครอบครัวภายในหน่วย มทบ.37, ร.17 พัน 3 ในพระองค์ฯ, ฉก.ม.2 ทำให้ต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านการรักษาพยาบาล ทั้งด้านสถานที่แยกโรคและหอผู้ป่วยใน อุปกรณ์ทางการแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ มีการเสริมความรู้ในเรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 และ การซักซ้อมการปฏิบัติในด้านการสวมชุดป้องกัน การซักซ้อมการส่งต่อผู้ป่วย

การลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศยาน

การลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศยาน เป็นอีกภารกิจหนึ่งที่โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช รับผิดชอบ ทำให้ต้องมีการฝึกปฏิบัติจริงกับอากาศยานเพื่อให้ทราบว่า ขั้นตอนในการลำเลียงผู้ป่วย สภาวะผู้ป่วยหรือผู้ประสพภัยแบบใดที่สามารถลำเลียงกับอากาศยานได้ การติดต่อสื่อสารกับนักบิน และการประสานกับหน่วยปลายทางที่รับตัว ซึ่งในพื้นที่ เชียงราย สามารถขอรับการสนับสนุนอากาศยานจาก ฉก.ม.2 ซึ่งเป็นกองกำลังป้องกันชายแดนที่มีอากาศยานประจำหน่วย

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรบพลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์ เพื่อตอบสนองต่อภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช ยึดตามหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ หลักสูตรปี 2562 มีแนวทางดังนี้ได้

1. ด้านเนื้อหาของหลักสูตร

ต้องมีการปรับรายวิชาให้เหมาะสมกับผู้ฝึก มีการเสริมรายวิชาที่ใช้ในการปฏิบัติภารกิจ ได้แก่ ไฟป่าหมอกควัน การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ การเกิดโรคติดต่ออุบัติใหม่ การลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศยาน การจัดการทางการแพทย์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน การเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาและจำนวนชั่วโมงในการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้เหมาะสม การจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับหน่วย จัดการอบรมแผนการปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

2. ด้านวิทยากร

ความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการสอน มีความสำคัญในการฝึกอบรบ ต้องมีการประสานวิทยากรที่มีความรู้ ทั้งภายในโรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช และหน่วยงานภายนอกได้แก่ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงราย หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารม้าที่ 2 โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ สำนักงานสาธารณสุขเชียงราย

3. ด้านผู้เข้ารับการอบรม

จากระดับการศึกษาของผู้เข้าฝึกอบรบที่ไม่เท่ากัน ต้องมีการปรับความรู้พื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรบ มีการแบ่งกลุ่มของผู้ที่เข้าฝึกอบรบให้มีระดับความรู้ใกล้เคียงกัน และปรับรายวิชาให้เหมาะสมกับผู้เข้าฝึกอบรบ การฝึกภาคปฏิบัติต้องทำการฝึกให้ครบทุกวิชาทุกนาย

4. ด้านเครื่องช่วยฝึกและอุปกรณ์การฝึก

เครื่องช่วยฝึกและอุปกรณ์การฝึก มีการจัดหาเครื่องช่วยฝึกและอุปกรณ์การฝึกให้เพียงพอครบถ้วน ทันสมัย ตามจำนวนของผู้ฝึกอบรม เพื่อให้ผู้ฝึกอบรมสามารถฝึกได้ครบทุกนายและเพิ่มความชำนาญในการปฏิบัติ

5. ด้านสถานที่ฝึก

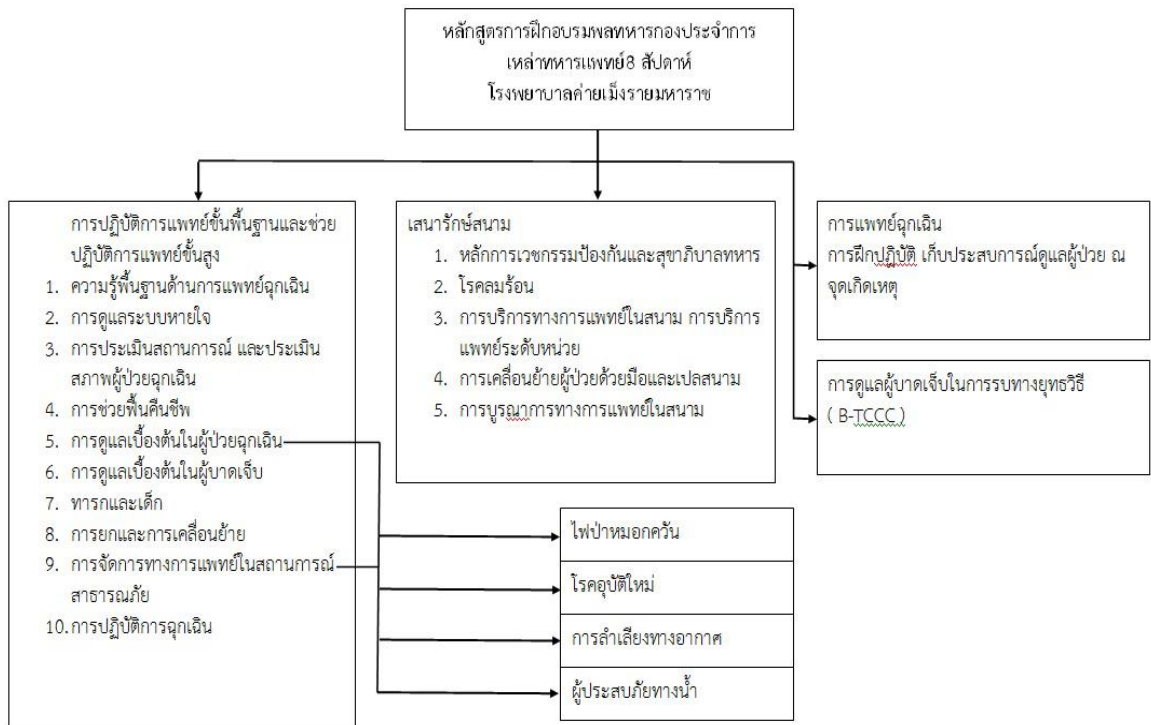
สถานที่ฝึกด้านทฤษฎีมีห้องเรียนที่เหมาะสม กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้ฝึกอบรมสถานที่ฝึกด้านปฏิบัติ

- 5.1 การฝึกเก็บประสบการณ์ ณ ที่เกิดเหตุ จากการที่โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช ไม่มีหน่วย EMSทำให้ไม่สามารถฝึกเก็บประสบการณ์ได้ต้องประสานความร่วมมือในการฝึกจากโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ เพื่อให้สามารถฝึกได้ครบทุกนาย
- 5.2 การฝึกดูแลผู้ป่วยในหอผู้ป่วย จัดระบบการฝึกโดยแบ่งกลุ่มหมุนเวียนให้เหมาะสมการฝึกในสถานที่จริง
- 5.3 การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ และไฟฟ้าหมอกควันประสานการฝึกในสนามฝึกของ ปก.15การทำการฝึกตามสถานการณ์ที่กำหนด
- 5.4 การฝึกกล้าเสี่ยงกับอากาศยาน จัดการฝึกกับอากาศยานจริงที่ประจำในหน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารม้าที่ 2 เพื่อให้ทราบว่า ขั้นตอนในการกล้าเสี่ยงผู้ป่วย สภาวะผู้ป่วย หรือผู้ประสบภัยแบบใดที่สามารถกล้าเสี่ยงกับอากาศยานได้ การติดต่อสื่อสารกับนักบิน และการประสานกับหน่วยปลายทางที่
- 5.5 การฝึกแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงราย

6. ด้านงบประมาณ

งบประมาณที่ใช้ได้รับเป็นงบประมาณของหน่วยเอง ไม่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางต้องทำการขออนุมัติงบประมาณจากกรมแพทย์ทหารบก และกองทัพบก

แนวทางการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 หลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช

สรุป ในการพัฒนาแนวทางการฝึกหลักสูตรอบรมพลทหารกองประจำการ เหล่าทหารแพทย์ 8 สัปดาห์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช เพื่อปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่รับผิดชอบ โดยยึดตามหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ ของโรงเรียนเสนาธิรักษ กรมแพทย์ทหารบก เป็นแนวทางในการพัฒนา ด้านหลักสูตร มีการเสริมรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการกิจบรรเทาสาธารณภัย ในเรื่อง ไฟป่า หมอกควัน การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ การเกิดโรคติดต่ออุบัติใหม่ การลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศยาน การจัดการทางการแพทย์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน และการฝึกประสบการณ์จากสถานการณ์จริง การเตรียมวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์ ผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้พื้นฐาน ความมุ่งมั่นตั้งใจในการฝึก มีเครื่องช่วยฝึกและอุปกรณ์การฝึกที่ครบครันทันสมัย สถานที่ฝึกมีความพร้อม และได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ ในการฝึก การฝึกซ้อมแผนบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติการกิจ ให้ประสบความสำเร็จและยังสามารถนำแนวทางนี้ไปขยายผลให้กับ

พลทหารในส่วนของ โรงพยาบาลค่ายในสังกัดกองทัพบก ที่ประสบปัญหาเดียวกัน และ กองร้อยบรรเทาสาธารณภัย มณฑลทหารบกที่ 37 และหน่วยทหารอื่น ๆ เพื่อให้การ ปฏิบัติภารกิจประสบผลสำเร็จสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ของโรงพยาบาล ค่ายเม็งรายมหาราช ต้องได้รับความร่วมมือ และการสนับสนุนจากทุกหน่วยงาน ทั้งใน โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช และหน่วยงานภายนอก เพื่อสามารถนำแนวทางที่ได้ ไปสู่การฝึก และปฏิบัติได้จริง ทำให้บรรลุภารกิจที่ได้รับมอบหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น
2. การพัฒนาหลักสูตรในอนาคต สามารถปรับปรุงได้ตามสถานการณ์ ในแต่ละพื้นที่ แต่ละช่วงเวลาที่มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น สามารถทำแบบรวมการโดยโรงเรียนเสนาธิการ กรมแพทย์ทหารบก หรือทำเป็นส่วน ๆ ของแต่ละโรงพยาบาลค่าย เพื่อให้สามารถ ตอบสนองภารกิจได้เต็มที่
3. การขยายผลในการฝึกไปสู่โรงพยาบาลค่ายอื่น ๆ และหน่วยทหารอื่น ๆ ต้องมีการปรับ หลักสูตรให้เหมาะสมกับภารกิจและสภาพพื้นที่ที่หน่วยรับผิดชอบ

เอกสารอ้างอิง

- 1 สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. กระทรวงกลาโหม. แผนบรรเทาสาธารณภัยกลาโหม 2558. กรุงเทพฯ :2558. หน้าที่ 9-15.
- 2 กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ.กระทรวงมหาดไทย.แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558.กรุงเทพฯ: 17 พฤษภาคม 2558.หน้า 7.
- 3 กองทัพบก. กระทรวงกลาโหม. แผนบรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก 2558. กรุงเทพฯ. 2558. หน้า 15.
- 4 ราชกิจจานุเบกษา.ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580).กรุงเทพฯ: 2561ตุลาคม.เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้าที่ 5.
- 5 ราชกิจจานุเบกษา. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580).กรุงเทพฯ: 2561ตุลาคม. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้าที่ 17.
- 6 สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม.กระทรวงกลาโหม.แผนบรรเทาสาธารณภัยกลาโหม 2560. กรุงเทพฯ :2560. หน้าที่ 6
- 7 ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: 2550 กันยายน 7.เล่ม 124 ตอนที่ 52 ก หน้า 1 มาตรา 1.
- 8 สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม.กระทรวงกลาโหม.แผนบรรเทาสาธารณภัยกลาโหม 2560. กรุงเทพฯ :2560. หน้าที่ 6.
- 9 สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม.กระทรวงกลาโหม.แผนบรรเทาสาธารณภัยกลาโหม 2560. กรุงเทพฯ :2560. หน้าที่ 3-4.
- 10 กรมแพทย์ทหารบก.กองทัพบก.แผนยุทธศาสตร์กรมแพทย์ทหารบก.กรุงเทพฯ:2561.

-
- ¹¹ กองทัพบก. กระทรวงกลาโหม. แผนบรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก 2558.
กรุงเทพฯ: 2558. หน้า 15.
- ¹² โรงเรียนเสนาธิการ. กรมแพทย์ทหารบก. หลักสูตรหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่า
แพทย์ 8 สัปดาห์ ปี 2542. กรุงเทพฯ: 2542.
- ¹³ โรงเรียนเสนาธิการ. กรมแพทย์ทหารบก. หลักสูตรหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่า
แพทย์ 8 สัปดาห์ ปี 2562. กรุงเทพฯ: 2562..
- ¹⁴ โรงเรียนเสนาธิการ. กรมแพทย์ทหารบก. หลักสูตรหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่า
แพทย์ 8 สัปดาห์ ปี 2542. กรุงเทพฯ: 2542.
- ¹⁵ กรมแพทย์ทหารบก. กองส่งเสริมสุขภาพและเวชกรรมป้องกัน. สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง
แนวทางการเฝ้าระวังป้องกันและการปฐมพยาบาลการเจ็บป่วยเนื่องจากความร้อนใน
การฝึกทหาร. กรุงเทพมหานคร: กรมแพทย์ทหารบก; 2544.
- ¹⁶ โรงเรียนเสนาธิการ. กรมแพทย์ทหารบก. หลักสูตรหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่า
แพทย์ 8 สัปดาห์ ปี 2542. กรุงเทพฯ: 2542.
- ¹⁷ อัทคพล มลอา ปราณี อ่อนศรี และ นิธิไชย บุญไชย. นิพนธ์ต้นฉบับ การประเมิน
หลักสูตรการฝึกตามหน้าที่พลทหารกองประจำการ และผู้ปฏิบัติการ ฉุกเฉินเบื้องต้น
ของเหล่าทหารแพทย์ กองพันเสนาธิการที่ 8. เวชสารแพทย์ทหารบก 2560; 1: 11-20.
- ¹⁸ โรงเรียนเสนาธิการ. กรมแพทย์ทหารบก. หลักสูตรหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่า
แพทย์ 8 สัปดาห์ ปี 2562. กรุงเทพฯ: 2562.
- ¹⁹ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือบริหารการจัดการ
ฝึกอบรมปฏิบัติการแพทย์ขั้นพื้นฐาน และช่วยปฏิบัติการแพทย์ขั้นสูง. กรุงเทพฯ: 2559.

-
- ²⁰ โรงเรียนเสนาณรงค์. กรมแพทย์ทหารบก.หลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ ปี 2562. กรุงเทพฯ: 2562..
- ²¹ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงราย.จังหวัดเชียงราย. แผนเฉพาะกิจการป้องกันและบรรเทาภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน จังหวัดเชียงราย.จังหวัดเชียงราย: 2560.หน้า 2.
- ²² คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.แนวทางการแก้ปัญหาหมอกควัน ปี 2560.กรุงเทพฯ: 2560. หน้า 13.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ

พันเอก กิติพันธ์ เฮงสนั่นกุล

วัน เดือน ปี เกิด

7 ธันวาคม 2515

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2533

โรงเรียนเตรียมทหาร

พ.ศ. 2540

ศิลปศาสตรบัณฑิต โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. 2540

ชั้นนายร้อยทหารม้า 1/40

พ.ศ. 2544

ชั้นนายพันทหารม้า 1/49

พ.ศ. 25449

โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ 85

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2540

ผู้บังคับหมวดทหารม้าลาดตระเวน

กองพันทหารม้าที่ 28

พ.ศ. 2544

ผู้บังคับกองร้อยทหารม้ารถถัง กองพันทหารม้าที่ 4

รักษาพระองค์

พ.ศ. 2546

ผู้บังคับกองร้อยทหารม้าลาดตระเวนที่ 1

กองพลที่ 1 รักษาพระองค์

พ.ศ. 2558

หัวหน้าฝ่ายยุทธการ จังหวัดทหารบกตาก

พ.ศ. 2560

หัวหน้ากองกิจการพลเรือน มณฑลทหารบกที่ 310

ตำแหน่งปัจจุบัน

ปัจจุบัน

นายทหารปฏิบัติการประจำกองบัญชาการ

กองทัพบก